

Imiteren of participeren

Ruim baan voor jongvolwassenen in de christelijke gemeente

“Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst”. Meestal bedoelen we daarmee dat voor jongere alle opties nog open liggen, de toekomst is open en er zijn legio kansen en mogelijkheden om er iets moois van te maken. De toekomst ligt in je eigen handen. Het is ook mogelijk om een andere betekenis te geven aan deze uitdrukking. In de film *Children of Men* wordt het beeld geschetst van een samenleving waar als gevolg van een mysterieus virus geen kinderen meer worden geboren, de jongste bewoner van de aarde is zojuist op achttienjarige leeftijd omgekomen. De film toont een failliet universum, een grauwe werkelijkheid zonder illusies, zonder hoop. Dan blijkt dat er ergens op de wereld een vrouw zwanger is. Een nieuw jong leven dat hoop biedt in een inktzwarte werkelijkheid. Een samenleving heeft jongeren nodig, want zonder jongeren is de samenleving ten dode opgeschreven. Dit principe geldt niet alleen voor een samenleving als geheel. Ook kleinere samenlevingsvormen, zoals kerkelijke genootschappen, hebben jongeren nodig om te overleven. In een Australisch onderzoek naar de vitaliteit van geloofsgemeenschappen wordt het vasthouden van jongvolwassenen zelfs als één van de indicatoren voor succes gezien.

De positie van de kerken in Nederland is vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw fors gewijzigd. De invloed van de kerk op de samenleving is sterk verminderd. Door de ontkerkelijking is het ledenaantal van de kerken sterk teruggelopen. Jongvolwassenen lopen voorop in het ontkerkelijkingproces. Het paradoxale feit doet zich voor dat er parallel aan het proces van ontkerkelijking meer aandacht is gekomen voor religie. Er is sprake van een nieuwe religiositeit. Aan het begin van de 21^e eeuw kunnen we vaststellen dat religie bezig is aan een comeback. Wetenschappelijke tijdschriften en instituties besteedden er de afgelopen jaren veel aandacht aan en ook in het publieke debat is religie volop onderwerp van gesprek. Religie is terug, maar, om met Erik Borgman te spreken, *zij is expressief en wild, onbeheerst en onbeheersbaar, irrationeel en eerder een ondermijning van een statische ordening van onze samenleving dan een steun ervoor*. Kerken slagen er echter niet in om hierop adequaat in te spelen. Als we de statistiek volgen dan ziet het er naar uit dat de ontkerkelijking zich gaat stabiliseren op 70 % van de bevolking. Daarbij moeten we opmerken dat het percentage onkerkelijken onder jongvolwassenen dit percentage al heeft overstegen, maar op dit moment stabiliseert en zelfs licht daalt.

Het proces van ontkerkelijking onder jongvolwassenen lijkt zich niet te manifesteren in de kleine orthodoxe groeperingen zoals de Nederlands Gereformeerde Kerk (NGK) en de Christelijk Gereformeerde Kerk (CGK). Het periodieke onderzoek *God in Nederland* wijst echter op de stagnerende groei in de kleine orthodoxe kerkgenootschappen en ziet hierin een eerste teken van de ophanden zijn ontkerkelijking in deze kringen. Nu al kan worden vastgesteld dat er veel gemeenten zijn die worstelen met de groep 18-plussers. De reguliere catechese en het tienerwerk stoppen bijna automatisch voor deze categorie en een logisch vervolg via een belijdeniscatechisatie of een bijbelstudiegroep is niet langer vanzelfsprekend. Jongeren dreigen in een gat te vallen en kunnen gemakkelijk de binding met de gemeente verliezen. Dit proces wordt versterkt door het feit dat jongeren tegenwoordig veel uitgebreidere en gevarieerdere netwerken hebben dan vroeger.

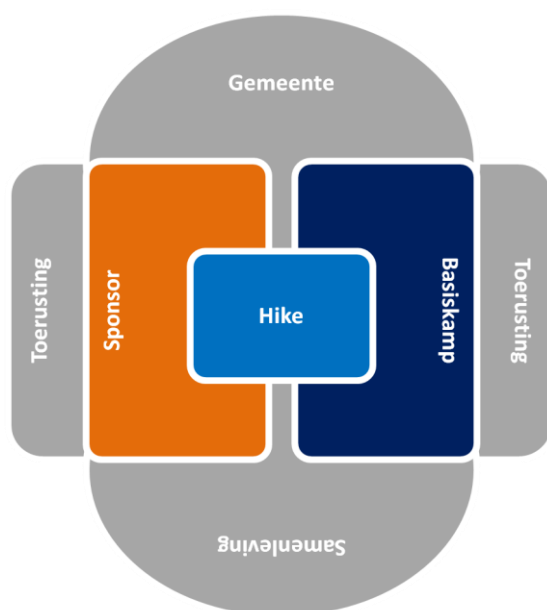
Het belang van de overheid voor de participatie van jongeren is evident. Een samenleving waaraan grote groepen niet langer deelnemen, leidt op termijn tot een stuurloze, gesegregeerde samenleving. De *civil society* kan alleen bestaan bij gratie van participerende burgers. Vraag is nu wat het belang van jongerenparticipatie en zelfsturing is voor de Nederlandse kerken. Het antwoord op deze vraag is niet eenduidig te geven, maar hangt samen met de wijze waarop de kerk haar rol ziet, nu en in de toekomst. Anders dan de staat, is de kerk geen noodzakelijkheid. Als de staat morgen ophoudt te bestaan, leidt dat onherroepelijk tot crisis, revolutie en oproer. Als de (plaatselijke) kerk haar deuren sluit, is dat even vervelend voor de direct betrokkenen, maar het zal geen of weinig impact hebben op de samenleving. De noodzaak voor jongerenparticipatie hangt daarom samen met de missie van kerk. Een kerk die meent een boodschap te hebben voor de mensen in de samenleving en die nu en

die toekomst wil uitdragen, zal zich moeten realiseren dat de integratie van jonge mensen een onmisbare factor voor succes is. Daarom: om te overleven en te kunnen functioneren op lange termijn is de participatie van jongeren voor de kerk net zo relevant als voor de samenleving als geheel.

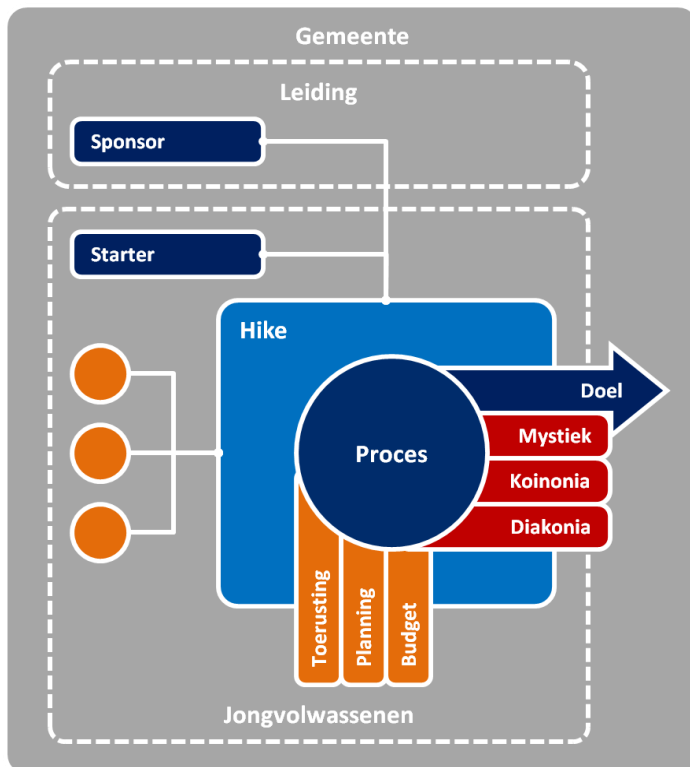
Het Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk (NGJ) en de Christelijke Gereformeerde Jeugd Organisatie (CGJO) hebben daarom de jongvolwassenen op de agenda gezet en zijn een project gestart om te komen tot een model waarmee gemeenten kunnen worden ondersteund bij het bevorderen van de participatie van jongvolwassenen. Om het model te beschrijven is gekozen voor de metafoor van de hike. Een hike is een tocht die alleen of in groepsverband kan worden afgelegd en bedoeld is voor lichamelijke oefening en plezier. Engelstalige woordenboeken hanteren de volgende definitie: *a long walk, usually for exercise or pleasure*.

Een hike is meer dan een reis van A naar B. Bij een reis denken we aan een van te voren uitgestippelde route waarbij we niet te veel voor verrassingen komen te staan. Een bezoek aan het ANWB-kantoor of een reisbureau is vaak al voldoende om alle risico's uit te sluiten en om op alle eventualiteiten voorbereid te zijn. Bij een hike zijn we in staat om vertrek- en eindpunt vast te stellen, maar het gebied daar tussenin is onzeker en vol risico's. Een hike heeft daarom meer het karakter van een queeste, een overlevingstocht waarbij het einddoel weliswaar is vastgesteld, maar alleen zoekend kan worden gevonden. De route van A naar B loopt door onbekend terrein, langs ongebaande paden en via natuurlijke barrières. Risico's kunnen worden ingeschat, maar niet worden uitgesloten. Training en toerusting vooraf zijn daarom belangrijke succesfactoren. Een hike stelt hoge eisen aan de individuele deelnemers, maar uiteindelijk bepaalt het vertrouwen in elkaar en het vermogen tot samenwerking van het collectief het eindresultaat. De winst voor de deelnemers zit niet alleen in het behalen van het einddoel, het doel is slechts richtinggevend. De winst zit in zaken die onderweg worden ervaren: de eigen mogelijkheden en onmogelijkheden, het leren vertrouwen op een ander, nieuwe vriendschappen, het zoeken naar oplossingen enzovoort.

De hike als metafoor past bij onze doelgroep omdat het gaat om een korte, overzichtelijke activiteit. Ook staat de hike voor beweging, dynamiek en uitdaging. Het is een middel om mensen hun grenzen te laten verkennen om zich verder te ontwikkelen. Creativiteit in het bedenken van oplossingen, het afwegen van alternatieven en het maken van keuzes zijn zaken die onlosmakelijk zijn verbonden met de hike. Dit sluit aan bij het de ontwikkelingstaak van adolescenten, namelijk de *queeste* naar de eigen identiteit. Tenslotte zijn training en toerusting belangrijke succesfactoren. Organisatorisch bestaat het hike-concept uit drie elementen. In de onderstaande figuur is dit weer gegeven.



Een hike is een korte overzichtelijke activiteit die door jongeren zelf wordt ontworpen en uitgevoerd. Eerst wordt een gezamenlijk doel bepaald, daarna wordt de route uitgestippeld door de activiteiten te benoemen die nodig zijn om het doel te bereiken. Het basiskamp bewaakt de samenhang tussen de verschillende hikes, werft de deelnemers en verzorgt de training en toerusting. De sponsor ten slotte is de *linking pin* met (de leiding van) de gemeente.



In het concept is het proces belangrijk. Via het proces willen we recht doen aan de kerndimensies van het gemeente-zijn. Bij het ontwerpen van het proces worden daarom (onder andere) de volgende vragen gesteld:

1. Hoe komen we iets van God op het spoor?
2. Hoe ervaren we iets van gemeenschap?
3. Wat gaat de samenleving van ons merken?

In de bovenstaande figuur zijn deze vragen weergegeven met respectievelijk de woorden *Mystiek*, *Koinonia* en *Diakonia*.

Het hike-concept is geen kant-en-klaar plan dat in iedere gemeente zomaar ingevoerd kan worden. Het is geen *turn-key* project. Het kan het beste worden vergeleken met een sjabloon: de vormgeving ligt vast, maar de gemeente is zelf verantwoordelijk voor de inhoud. De inhoud wordt sterk bepaald door de missie en visie van de gemeente en door de specifieke behoeften van de gemeente en van de jongeren. Een kant-en-klaar plan inclusief thema's en toerusting is daarom niet mogelijk, en misschien zelfs wel ongewenst. Het hike-concept faciliteert de participatie van jongvolwassenen. Het is gericht op de eenheid van de gemeente, maar biedt ook ruimte voor het experiment. Jongeren dragen daarin de verantwoording voor hun eigen activiteiten. De gemeente biedt ruimte en rust (toe).